

ENSI- JA
TURVAKOTIEN
LIITTO

VAUVAPERHEIDEN
KANSSA TOIMIVILLE

Tunnista vauvan hätä!

VAUVAN KALTOINKOHTELUN TUNNISTAMINEN JA SIIHEN PUUTTUMINEN

Kuka näkee vauvan?

Elämme aikuiskeskisessä maailmassa, jossa vauvan tarpeet ja viestit voivat jäädä näkemättä. Vauva voi jäädä vanhempien ongelmien ja ristiriitojen varjoon. Kun perheellä on vaikeuksia, vauvaa saatetaan kohdella huonosti. Osa vauvoista elääkin hoitamattomina ja väkivallan uhan alla. Vauvaperheiden kanssa työskentelevien vastuulla on nähdä vauvan hätä ja auttaa vauvaa.

KALTOINKOHTELULLA TARKOITETAAN VAUVAN LAIMINLYÖNTIÄ TAI
FYYSISTÄ, PSYYKKISTÄ, SEKSUAALISTA TAI KEMIALLISTA PAHOINPITELYÄ.

Joka kymmenennellä vauvalla on riski tulla kaltoinkohdelluksi.

Pahoinpitely tai hoitamatta jättäminen tapahtuu pääosin perhepiirissä. Vauvat ovat täysin riippuvaisia vanhempien hoivasta ja vailla kykyä puolustautua tai kertoa sanoin kokemuksistaan.

Vanhemmat itse eivät useinkaan kerro

kohtelevansa lasta huonosti. Siksi on tärkeää, että viranomaiset tunnistavat kaltoinkohtelun riskitekijät ja vauvojen oireet ja puuttuvat asiaan.

Hoitamaton vauva on hälytysmerkki.

LAIMINLYÖNTI on kaltoinkohtelun muodoista yleisin ja vaikeimmin tunnistettava. Laiminlyönti on sitä, että vauvan perustarpeista ei huolehdita. Vauva ei saa riittävästi tai ikäänsä nähden oikeaa ravintoa tai hänelle tarjottu ruoka on liian kylmää tai kuumaa tai se syötetään pakottaen.

Laiminlyöntiä on, jos vauvalla ei ole sopivaa vaatetusta, vauvan ihosta ei huolehdita, vaippoja ei vaihdeta riittävän usein tai vauvan hoitoon ja lääkitykseen suhtaudutaan välinpitämättömästi. Vauva on laiminlyöty, jos hän elää epähygienisissä olosuhteissa, liassa ja siivottomuudessa, täysin vailla virikkeitä tai altistuu vältettävissä oleville vaaroille, kuten putoamisille tai myrkytyksille.

Vauvan laiminlyöntiä on, jos hänellä on niukasti tai ei lainkaan kokemuksia rakastetuksi tulemisesta, hyväksynnästä ja arvostuksesta. Hänet lyödään laimin, jos hänen viesteihinsä ei vastata tai ne tulkitaan jatkuvasti väärin, hänet torjutaan tunnetasolla tai jätetään selviytymään yksin eri tunnetiloista.

Laiminlyövä aikuinen ei puhu vauvalle, ei katso häntä, eikä kosketa hellästi ja turvallisesti. Vanhempi ei reagoi vauvan itkuun, eikä lohduta häntä. Aikuinen jättää vauvan toistuvasti huomiotta, kuljettaa häntä hänelle sopimattomissa paikoissa tai jättää hänet epäluotettavien tai jatkuvasti vaihtuvien ihmisten hoitoon. Laiminlyövä aikuinen unohtaa vauvan. Hänen omat tarpeensa menevät vauvan tarpeiden edelle.

KALTOINKOHTELU AIHEUTTAA USEIN MYÖHEMMÄSSÄ IÄSSÄ
MIELENTERVEYS-, PÄIHDE- JA IHMISSUHDEONGELMIA.

Kaltoinkohtelua on myös:

FYYSINEN PAHOINPITELY

Vauvan satuttaminen esimerkiksi lyömällä, ravistelemalla, tukistamalla, sitomalla, nipistelemällä, vääntämällä vauvan käsiä tai jalkoja tai heittämällä vauva vasten alustaa.

PSYKKINEN PAHOINPITELY

Vauvan aktiivinen uhkailu, pelottelu, nimittely, haukkuminen, vauvalle huutaminen tai hänen hädälleen nauraminen.

SEKSUAALINEN HYVÄSIKÄYTTÖ

Vauvan seksuaalinen koskettelu, sukupuolinten stimulointi, sukupuoliyhteys ja vauvan kuvaaminen epäsideellisiin julkaisuihin.

KEMIALLINEN PAHOINPITELY

Esimerkiksi huumeiden, alkoholin tai sellaisten lääkkeiden antaminen vauvalle, joita vauva ei tarvitse.

LAPSELLE SEPITETTY SAIRAUUS

(Münchhausen syndrome by proxy)

Vanhemman tahallaan vauvalle aiheuttama oire, joka vaatii sairaalahoitoa.

USEIMMITEN KALTOINKOHTELUSSA ON KYSE

JAKSAMATTOMUUDESTA, TIEDON PUUTTEESTA, YMMÄRTÄMÄTTÖMYYDESTÄ,

AVUTTOMUUDESTA, KYVYTTÖMYYDESTÄ TAI HUOLIMATTOMUUDESTA.

JOSKUS VANHEMMAT VAHINGOITTAVAT VAUVAA TAHALLAAN.

On syytä huolestua, jos perheellä on monenlaisia vaikeuksia.

Perhettä voivat rasittaa parisuhteen ongelmat, taloudelliset huolet ja henkisen tai arjen tuen puute. Jaksamista vaikeuttavat myös mielenterveyden ongelmat, väkivalta ja päihteiden käyttö. Vanhempia on voitu kohdella väkivaltaisesti tai lyödä laimin omassa lapsuudessa.

Myös ulkoisesti hyvin pärjäävässä perheessä vauvaa voidaan kohdella huonosti.

Vaikeudet näkyvät perheen arjessa ja vauvan ja vanhemman välisessä suhteessa. Vanhempi puhuu vähän, leikkii vähän, ei nauti vauvasta ja yhteisestä olemisesta eikä osoita kiinnostusta vauvan kasvuun ja kehitykseen. Riskejä ovat myös vauvan itkuisuus, sairaus tai vamma ja vauvaan kohdistuvat epärealistiset odotukset ja vaatimukset.

Kaltoinkohtelu on todennäköisempää, jos raskautta ei ole toivottu tai raskautteen tai synnytykseen liittyy vaikeuksia.

Vauvaa on suojattava jo kohdussa.

Vanhemmat voivat kohdella kaltoin jo kohdussa kasvavaa vauvaa. Osa äideistä kokee negatiivisia tunteita syntymätöntä vauvaansa kohtaan ja halua satuttaa ja rangaista kohdussa olevaa vauvaa esimerkiksi lyömällä vatsaansa. Vauva on vaarassa myös, kun äiti käyttää päihhteitä tai perheessä on väkivaltaa.

Kipeää nähdä.

Vauvan hädän ja kärsimyksen näkeminen on tuskallista. Se voi herättää niin voimakkaita tunteita, että läheiset ja ammattilaiset kieltävät näkemänsä.

Vanhemman kertomus voi myös olla ristiriidassa sen kanssa, mitä työntekijä havaitsee. Huonon kohtelun kuitenkin näkee vauvasta.

Vauva on riippuvainen aikuisen kyvystä tunnistaa hänen oireensa.

Oireet näkyvät vauvan kasvussa ja kehityksessä, vuorovaikutustaidoissa ja kielellisessä ja motorisessa kehityksessä.

Kaltointkohdeltu vauva voi olla vetäytyvä, ilmeeton ja iloton. Hän välttelee läheisyyttä ja yhteys vanhempaan voi olla vauvalle ahdistavaa. Vauva hymyilee tai nauraa vähän. Vauva ei ilmaise omia tarpeitaan ja esimerkiksi tyytyy epämukavaan asentoon, ei pyydä ruokaa eikä valita, kun vaippa on märkä.

Vauva voi vetäytyä kontaktista myös nukkumalla epätavallisen paljon. Hän välttelee katsetta eikä tee aloitteita kontaktiin. Vauvan keho voi olla jäykkä, vetäytyä kaarelle ja olla jännittynyt. Vauva voi olla myös motorisesti veltto ja passiivinen, taidoiltaan ja kehitykseltään ikätasoaan jäljessä.

Yksittäinen oire ei ole merkki vauvan kaltointkohtelusta. On tärkeää tehdä havaintoja vauvasta ja vauvan ja vanhemman yhdessäolosta.

VAUVALLA ON OIKEUS TURVALLISEEN ELÄMÄÄN, HYVÄÄN HOITOON JA HUOLENPITOON.

Kun epäilet, että vauvaa kohdellaan kaltoin.

– Ole rohkea ja tartu toimeen. Ota havaintosi puheeksi vauvan perheen kanssa.

– Ota yhteys oman alueesi lastensuojelun sosiaalityöntekijään, jotta vauvan lastensuojelun tarve arvioidaan.

– Lastensuojelun sosiaalityöntekijä tekee tarvittaessa rikosilmoituksen poliisille.

– Ota yhteys lääkäriin, jos vauvassa on merkkejä fyysisestä väkivallasta tai vanhempi kertoo väkivaltaisesta toiminnastaan. Tee niin, vaikka vamma olisi lievä eikä vaatisi hoitoa. Kaikki alle 1-vuotiaan mustelmat ja murtumat on

syytä selvittää. Kaltoinkohtelu helposti toistuu.

– Kun on kyse akuutista väkivallasta tai sen uhasta, varmista vauvan turvallisuus.

– Myös vanhemmat tarvitsevat apua. Hoitamattomina ongelmat pahenevat. Ole tietoinen alueesi palveluista ja tarjoa niitä vanhemmalle.

– Hyvät toimintaohjeet helpottavat puuttumista. Viranomaisten velvollisuus on sopia toimintaohjeista ja työkäytännöistä kaltoinkohteluun puuttumiseksi. Heidän on huolehdittava siitä, että tieto kulkee ja työnjako toimii.

LASTENSUOJELULAIN (25§) MUKAAN LASTEN JA HEIDÄN PERHEIDENSÄ KANSSA TYÖSKENTELEVILLÄ ON VELVOLLISUUS TEHDÄ LASTENSUOJELUILMOITUS JO SILLOIN, KUN HE EPÄILEVÄT, ETTÄ LAPSEN HYVINVOINNISTA EI HUOLEHDITA TAI ETTÄ LAPSI ELÄÄ OLOSUHTEISSA, JOTKA VAARANTAVAT HÄNEN KEHITYKSENSÄ.

VAUVA EI VOI ODOTTAA.

Teksti: Tanja Henttonen ja Leena Sjöberg, Ensi- ja turvakotien liitto.

VAUVAN AUTTAMINEN ON YHTEINEN TEHTÄVÄMME.

Ensi- ja turvakotien liitto on lastensuojelujärjestö, joka tukee vaikeissa ja turvattomissa oloissa eläviä lapsia ja lapsiperheitä sekä ehkäisee perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa. Liitolla on pitkä kokemus vauvojen ja heidän perheidensä auttamisesta. Olemme tehneet työtä lasten hyväksi jo vuodesta 1945.

Ota yhteys liittoon tai jäsenyhdistykseiimme, jos haluat lisätietoa.

Ensi- ja turvakotien liitto | Asemamiehenkatu 4 | 00520 Helsinki | p. 09 4542 440
ensijaturvakotienliitto.fi